

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นที่จะศึกษา ในเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกำหนดเนื้อหาไว้ 5 ส่วน คือ

1. การบริหารการประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการการประถมศึกษา พ.ศ. 2523
2. ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานในโรงเรียนประถมศึกษา
3. เกณฑ์การประเมินและการตัดสินระดับคุณภาพมาตรฐาน โรงเรียนประถมศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2541 ด้านมาตรฐานการบริหาร โรงเรียน
4. แนวทางการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การบริหารการประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการการประถมศึกษา พ.ศ. 2523.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จัดระบบบริหารการประถมศึกษา ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการการประถมศึกษา พ.ศ. 2523 มีรูปแบบการบริหารในลักษณะ ที่เรียกว่า การบริหารโดยองค์คณะบุคคล ซึ่งมีรูปแบบการบริหารแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับชาติ เรียกว่า คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ระดับจังหวัด เรียกว่า คณะกรรมการ การประถมศึกษาจังหวัด และคณะกรรมการการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร และระดับอำเภอ เรียกว่า คณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ โดยแต่ละระดับมีอำนาจหน้าที่สอดคล้อง กัน เพียงแต่นั้นหนักแตกต่างกัน กล่าวคือ

ระดับชาติ มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษา การจัดตั้งและ การจัดสรรงบประมาณ การกำหนดมาตรฐานด้านวิชาการ อาคารสถานที่ ให้ความเห็นชอบ การแต่งตั้งผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดและผู้อำนวยการการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร และให้คำปรึกษาแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับการประถมศึกษา

ระดับจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายการดำเนินงานและการวางแผน พัฒนาการศึกษาระดับจังหวัด การจัดตั้งและการจัดสรรงบประมาณ การจัดตั้ง การรวมและล้มเลิก โรงเรียนประถมศึกษา การพิจารณาความดีความชอบของข้าราชการครู และการให้ความเห็นชอบ การแต่งตั้งหัวหน้าประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ และผู้บริหาร โรงเรียน

ระดับอำเภอ มีอำนาจหน้าที่ในการประสานการดำเนินงานของ โรงเรียน การเสนอแต่งตั้งผู้บริหาร โรงเรียน และการเสนอแนะการพิจารณาความดีความชอบ

การบริหารภายใต้พระราชบัญญัติดังกล่าว ได้กำหนดให้มีส่วนราชการรับผิดชอบ การดำเนินงานเป็น 3 ระดับ คือ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัด/สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร และสำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ โดยมีหน้าที่และความรับผิดชอบตามที่กำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติและมติคณะรัฐมนตรี ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นส่วนราชการที่มีฐานะเป็นกรม สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีภารกิจหลักที่สำคัญ ดังนี้

1. จัดทำงบประมาณและจัดสรรงบประมาณและเงินอื่นๆ ที่มาใช้ในการจัดการศึกษา
2. จัดทำมาตรฐานด้านวิชาการ อาคารสถานที่ และค่าใช้จ่ายของโรงเรียน
3. นิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา
4. รวบรวมข้อมูลวิจัย และส่งเสริมการวิจัย
5. บริหารงบประมาณ ควบคุม และตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงาน

ในสังกัด

6. จัดทำและพัฒนาแนวการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา
7. จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา
8. บริหารงานบุคคลและพัฒนาบุคลากรในสังกัด
9. พัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุผลตามจุดหมายของแนวการจัดประสบการณ์และ

หลักสูตร

ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานในโรงเรียนประถมศึกษา

คณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 9 - 12) ให้ความหมายมาตรฐานโรงเรียนคือ สภาพที่พึงประสงค์ทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ ซึ่งแสดงได้โดยประสิทธิภาพของโรงเรียนในการพัฒนานักเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ปัจจุบันนี้มาตรฐานโรงเรียนยังถูกกำหนดให้เป็นเป้าหมายหลักของระบบประกันคุณภาพทางการศึกษาอีกด้วย มาตรฐานสามารถแสดงให้เห็นได้ทั้งในเชิงปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต ที่ผู้บริหารและครูจะต้องเป็นเป้าหมายในการดำเนินการเพื่อพัฒนานักเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งมาตรฐานโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2541 กำหนดมาตรฐานอยู่จำนวน 3 มาตรฐาน ดังนี้

1. มาตรฐานการบริหารโรงเรียน คือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพเพื่อการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนและส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนจะต้องเป็นกระบวนการบริหารที่มีการใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงาน โดยแผนนั้นเกิดจากการวางแผนแบบมีส่วนร่วม มีเป้าหมายชัดเจนสอดคล้องกับสภาพของโรงเรียนและที่สำคัญคือมุ่งเน้นคุณภาพนักเรียน โรงเรียนดำเนินการสนับสนุนให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนา งาน จัดกิจกรรมสนับสนุนการเรียนการสอนมีการประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาโรงเรียนและมีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อกระบวนการเรียนการสอนและคุณภาพนักเรียน โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดมาตรฐานการบริหารโรงเรียนไว้จำนวน 5 มาตรฐาน 14 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 โรงเรียนใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวบ่งชี้ 1 จัดระบบข้อมูลสารสนเทศได้ครบถ้วน ถูกต้อง ตรงกับความต้องการและทันต่อการใช้งาน

ตัวบ่งชี้ 2 แผนของโรงเรียนเกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนสอดคล้องกับสภาพโรงเรียนมีเป้าหมายชัดเจนและมุ่งเน้นคุณภาพนักเรียน

ตัวบ่งชี้ 3 จัดระบบงานชัดเจน คล่องตัวในการปฏิบัติงาน มอบหมายงานตรงตามความรู้ความสามารถ ส่งเสริมบุคลากรให้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

ตัวบ่งชี้ 4 ควบคุม กำกับ ติดตามและนิเทศให้การดำเนินงานบรรลุตามแผน

มาตรฐานที่ 2 โรงเรียนสนับสนุนให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนา
ตัวบ่งชี้ 1 ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้สามารถพัฒนาตนเอง และพัฒนางาน

อย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้ 2 จัดสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกและประโยชน์ตอบแทน

มาตรฐานที่ 3 โรงเรียนจัดกิจกรรมหลากหลายเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน

ตัวบ่งชี้ 1 จัดกิจกรรมทางวิชาการ บริการแนะแนว บริการสุขภาพอนามัย

โภชนาการ และกิจกรรมช่วยเหลือนักเรียนอย่างทั่วถึงและเหมาะสม

ตัวบ่งชี้ 2 จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมและอนุรักษ์

สิ่งแวดล้อม

ตัวบ่งชี้ 3 จัดแหล่งความรู้ สื่อและเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

ตัวบ่งชี้ 4 จัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้มีบรรยากาศที่ส่งเสริม

การเรียนรู้

มาตรฐานที่ 4 โรงเรียนประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาโรงเรียน

ตัวบ่งชี้ 1 ดำเนินการเพื่อประสานความร่วมมือกับกรรมการ โรงเรียน

ชุมชนและหน่วยงานอื่นในการพัฒนาโรงเรียน

ตัวบ่งชี้ 2 จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของ โรงเรียนได้

โดยเร็วทันเหตุการณ์และต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 5 โรงเรียนประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ

ตัวบ่งชี้ 1 ประเมินการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย

และทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

ตัวบ่งชี้ 2 นำผลการประเมินไปใช้นิเทศและการพัฒนางานอยู่เสมอ

2. มาตรฐานการเรียนการสอน เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่สามารถ
พัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างครบถ้วนรอบด้าน ซึ่งครูต้องเป็นกัลยาณมิตร
รัก เมตตา เอาใจใส่ต่อนักเรียนทุกคน ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีระบบ
เป็นขั้นตอน โดยต้องมีการวางแผนการสอนที่นำข้อมูลทั้งจากหลักสูตร ความต้องการของนักเรียน
และท้องถิ่นมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยเน้นให้นักเรียน
ได้ฝึกคิดปฏิบัติจริง แสวงหาความรู้ และเรียนรู้ร่วมกัน ครูจัดการเรียนการสอนให้เชื่อมโยงกับสภาพ
ชุมชนและสิ่งแวดล้อมปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และลักษณะที่พึงประสงค์จัดการเรียนการสอน
จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศให้นักเรียนเกิดความสุข ความสำเร็จและได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ
ใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย และประเมินผลการเรียนการสอนทุกด้านอย่างต่อเนื่องด้วย

3
372.1
นช.ก
น.ร

เครื่องมือที่เหมาะสม จากการพิจารณากระบวนการจัดการเรียนการสอนข้างต้น ได้มาตรฐาน
การเรียนการสอน จำนวน 10 มาตรฐาน 10 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 วางแผนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตร
ความต้องการ ของนักเรียนและท้องถิ่น

มาตรฐานที่ 2 จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ฝึกคิด ปฏิบัติจริง ประเมิน
และปรับปรุงตนเอง

มาตรฐานที่ 3 จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

มาตรฐานที่ 4 จัดการเรียนการสอนให้นักเรียน เรียนรู้และทำงานร่วมกัน โดย
เน้นกระบวนการกลุ่ม

มาตรฐานที่ 5 จัดการเรียนการสอนเชื่อมโยงกับสภาพชุมชน ธรรมชาติ และ
สิ่งแวดล้อม

มาตรฐานที่ 6 จัดการเรียนการสอนโดยปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และ
คุณลักษณะที่ดี

มาตรฐานที่ 7 จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนการสอน ส่งเสริมให้
นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จ

มาตรฐานที่ 8 จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถ
และความถนัดได้ตามศักยภาพ โดยเสริมจุดเด่นและแก้ไขจุดด้อยนักเรียนเป็นรายบุคคล

มาตรฐานที่ 9 จัดการเรียนการสอน โดยใช้สื่อหลากหลายที่ส่งเสริมการเรียนรู้
ของนักเรียน

มาตรฐานที่ 10 ประเมินนักเรียนครบทุกด้านอย่างต่อเนื่องด้วยวิธีการที่
เหมาะสม

3. มาตรฐานด้านผลผลิต ได้แก่มาตรฐานคุณภาพนักเรียน นักเรียนที่มีคุณภาพ
ต้องได้รับการพัฒนาคุณลักษณะที่เหมาะสมอย่างรอบด้าน ทั้งด้านความรู้ความสามารถ ทักษะ
สุขภาพกายและจิตที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม จากคุณลักษณะดังกล่าวจึงได้กำหนดมาตรฐาน
คุณภาพนักเรียนในระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
จำนวน 9 มาตรฐาน 20 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 นักเรียนมีความรู้พื้นฐานตามระดับการศึกษา

มาตรฐานที่ 2 นักเรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาและความสามารถ
ทางคณิตศาสตร์

มาตรฐานที่ 3 นักเรียนมีความสามารถในการคิดและแก้ปัญหา

มาตรฐานที่ 4 นักเรียนมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ และมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน

มาตรฐานที่ 5 นักเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติงานในชีวิตประจำวัน งานอาชีพและสามารถใช้เทคโนโลยีในการดำรงชีวิต

มาตรฐานที่ 6 นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ตามวิถีประชาธิปไตย

มาตรฐานที่ 7 นักเรียนมีสุขภาพและสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์

มาตรฐานที่ 8 นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมที่จำเป็นในการดำรงชีวิต

อย่างมีความสุข

มาตรฐานที่ 9 นักเรียนเห็นคุณค่า อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม และภูมิใจในความเป็นไทย

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มั่นใจว่าโรงเรียนจะสามารถใช้มาตรฐานโรงเรียนได้อย่างครบถ้วน วัตถุประสงค์ คือ

(1) เพื่อเป็นเครื่องมือในการควบคุมคุณภาพตามขั้นตอนการดำเนินงานการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา

(2) เพื่อให้โรงเรียนใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานตามภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

(3) เพื่อให้โรงเรียนที่เกี่ยวข้องทุกระดับใช้เป็นแนวทาง ในการบริหาร การดำเนินงานและการประเมินผล ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการวางแผนเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาพื้นฐานของประเทศให้ก้าวหน้าสืบไป

สำหรับองค์ประกอบของแต่ละมาตรฐานจะได้แบ่งออกเป็นสามส่วนคือ มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และระดับคุณภาพ มีสาระสำคัญ คือ

(1) มาตรฐาน ได้แก่ สภาพที่พึงประสงค์ ซึ่งระบุสภาพปัจจัยวิธีการดำเนินงานหรือ สภาพผลผลิตที่มีคุณภาพและต้องการให้เกิดขึ้นทุกโรงเรียน

(2) ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ตัวแปรที่บอกสภาพหรือคุณสมบัติในแต่ละส่วนมาตรฐาน

(3) ระดับคุณภาพ ได้แก่ ประเด็นที่ใช้พิจารณาและตัดสินคุณภาพในแต่ละตัวบ่งชี้

เกณฑ์การประเมินและการตัดสินระดับคุณภาพมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา ของ
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2541 ด้านมาตรฐานการบริหาร
โรงเรียน

มาตรฐานที่ 1 โรงเรียนใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวบ่งชี้ 1 จัดระบบข้อมูลสารสนเทศได้ครบถ้วน ถูกต้อง ตรงกับความต้องการและ
ทันต่อการใช้งาน

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 จัดระบบข้อมูลสารสนเทศตามที่จำเป็นต้องรายงานต่อหน่วยงาน
กำกับบัญชาและใช้ประโยชน์ในการดำเนินงาน

ระดับ 2 จัดระบบข้อมูลสารสนเทศครบถ้วนถูกต้องตามภารกิจตรงกับ
ความต้องการในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและใช้ประโยชน์ในการดำเนินงาน

ระดับ 3 จัดระบบข้อมูลสารสนเทศครบถ้วนถูกต้องตามภารกิจตรงกับ
ความต้องการในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานมีระบบการใช้และ
ให้บริการที่สะดวก รวดเร็ว ทันต่อการใช้งาน

ตัวบ่งชี้ 2 แผนของโรงเรียนเกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนสอดคล้องกับสภาพ
โรงเรียนมีเป้าหมายชัดเจนและมุ่งเน้นคุณภาพนักเรียน

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 มีแผนการดำเนินงานครบถ้วนตามภารกิจของโรงเรียน

ระดับ 2 มีแผนการดำเนินงานที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนสอดคล้องกับ
สภาพโรงเรียนและนำไปปฏิบัติงานตามภารกิจอย่างครบถ้วน

ระดับ 3 มีแผนการดำเนินงานที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนสอดคล้องกับ
สภาพโรงเรียนมีเป้าหมายชัดเจน มุ่งเน้นคุณภาพนักเรียน และนำไปปฏิบัติตามภารกิจอย่างครบถ้วน

ตัวบ่งชี้ 3 จัดระบบงานชัดเจน คล่องตัวในการปฏิบัติงาน มอบหมายงานตรงตาม
ความรู้ความสามารถ ส่งเสริมบุคลากรให้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 จัดระบบงานชัดเจน คล่องตัวในการปฏิบัติงาน

ระดับ 2 จัดระบบงานชัดเจน คล่องตัวในการปฏิบัติงานมอบหมายงานตรงกับ
ความรู้ ความสามารถของบุคลากร

ระดับ 3 จัดระบบงานชัดเจน คล่องตัวในการปฏิบัติงาน มอบหมายงานตรงกับ
ความรู้ความสามารถของบุคลากร และมีการส่งเสริมบุคลากรให้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

ตัวบ่งชี้ 4 ควบคุม กำกับ ติดตามและนิเทศให้การดำเนินงานบรรลุตามแผน

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 มีการควบคุม กำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผน โดยมีบุคลากร
รับผิดชอบชัดเจน

ระดับ 2 มีการควบคุม กำกับ ติดตามและนิเทศการดำเนินงานโดยใช้กิจกรรม
หลากหลาย มีบุคลากรรับผิดชอบชัดเจน

ระดับ 3 มีการควบคุม กำกับ ติดตามและนิเทศการดำเนินงานจนบรรลุตามแผน
โดยใช้กิจกรรมหลากหลาย มีบุคลากรรับผิดชอบชัดเจน ปฏิบัติงาน ตามช่วงเวลาที่กำหนด และ
บุคลากรส่วนใหญ่มีความรู้สึกที่ดีต่อการควบคุมกำกับ ติดตามและนิเทศ

มาตรฐานที่ 2 โรงเรียนสนับสนุนให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนา

ตัวบ่งชี้ 1 ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้สามารถพัฒนาตนเอง และพัฒนางาน
อย่างต่อเนื่อง

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 ใช้วิธีการหลากหลายส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการพัฒนาเพื่อให้เกิด
ความสามารถในการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

ระดับ 2 ใช้วิธีการหลากหลายส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการพัฒนาการประเมิน
และปรับปรุงวิธีการในการพัฒนาบุคลากรให้สามารถพัฒนาตนเองและพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

ระดับ 3 ใช้วิธีการหลากหลายส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการพัฒนาที่มีการประเมิน
และปรับปรุงวิธีการในการพัฒนาบุคลากร ให้สามารถพัฒนาตนเอง และพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง
รวมทั้งเกิดค่านิยมและเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ตัวบ่งชี้ 2 จัดสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกและประโยชน์ตอบแทน

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 จัดสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานได้ตาม
ความต้องการ จำเป็นของบุคลากรอย่างทั่วถึง

ระดับ 2 จัดสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานได้ตาม
ความต้องการจำเป็นของบุคลากรอย่างทั่วถึง มีคุณภาพดี เหมาะสมกับการใช้ งาน รวมทั้งบริการ
ด้านสวัสดิการ ความสะดวก รวดเร็ว

ระดับ 3 จัดสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานได้ตาม
ความต้องการ จำเป็นของบุคลากรอย่างทั่วถึง มีคุณภาพดี เหมาะสมกับการใช้ งาน รวมทั้งบริการ
ด้านสวัสดิการ ความสะดวก รวดเร็ว และการให้ประโยชน์ตอบแทนเป็นธรรม ส่งผลให้บุคลากร
เกิดความพึงพอใจและมีขวัญกำลังใจดีในการปฏิบัติงาน

มาตรฐานที่ 3 โรงเรียนจัดกิจกรรมหลากหลายเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน

ตัวบ่งชี้ 1 จัดกิจกรรมทางวิชาการ บริการแนะแนว บริการสุขภาพอนามัย โภชนาการ และกิจกรรมช่วยเหลือนักเรียนอย่างทั่วถึงและเหมาะสม

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 จัดกิจกรรมทางวิชาการ บริการแนะแนว สุขภาพอนามัย อาหารกลางวัน อาหารเสริม และจัดกิจกรรมช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลนได้เหมาะสมกับสภาพของนักเรียน

ระดับ 2 จัดกิจกรรมทางวิชาการ บริการแนะแนว สุขภาพอนามัย อาหารกลางวัน อาหารเสริม และจัดกิจกรรมช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลนได้เหมาะสมกับสภาพของนักเรียนอย่างทั่วถึง

ระดับ 3 จัดกิจกรรมทางวิชาการ บริการแนะแนว สุขภาพอนามัย อาหารกลางวัน อาหารเสริม และจัดกิจกรรมช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลนได้เหมาะสมกับสภาพของนักเรียนอย่างต่อเนื่องและทั่วถึงโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วม

ตัวบ่งชี้ 2 จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

ระดับ 2 จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนอย่างต่อเนื่องโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วม

ระดับ 3 จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ชุมชนและท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วม

ตัวบ่งชี้ 3 จัดแหล่งความรู้ สื่อและเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 จัดแหล่งความรู้ที่หลากหลาย สื่อที่มีคุณภาพเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

ระดับ 2 จัดแหล่งความรู้ที่หลากหลาย สื่อที่มีคุณภาพเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเรียนการสอนเหมาะสมกับสภาพโรงเรียนและส่งเสริมให้นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

ระดับ 3 จัดแหล่งความรู้ที่หลากหลาย สื่อที่มีคุณภาพเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเรียนการสอนเหมาะสมกับสภาพโรงเรียนและส่งเสริมให้นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนครบตามหลักสูตรในแต่ละระดับชั้น

ตัวบ่งชี้ 4 จัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้มีบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 จัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้สวยงาม ร่มรื่น เป็นระเบียบ มีบรรยากาศดี มีความปลอดภัย

ระดับ 2 จัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้สวยงาม ร่มรื่น เป็นระเบียบ มีบรรยากาศดี มีความปลอดภัย มลภาวะลดลงและมีวัสดุอุปกรณ์หลากหลายที่เสริมสร้างพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้

ระดับ 3 จัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้สวยงาม ร่มรื่น เป็นระเบียบ มีบรรยากาศดี ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ มีความปลอดภัย มลภาวะลดลงและมีวัสดุอุปกรณ์หลากหลายที่เสริมสร้างพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 4 โรงเรียนประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาโรงเรียน

ตัวบ่งชี้ 1 ดำเนินการเพื่อประสานความร่วมมือกับกรรมการ โรงเรียน ชุมชนและหน่วยงานอื่นในการพัฒนาโรงเรียน

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 ดำเนินการให้กรรมการโรงเรียน ชุมชนและหน่วยงานอื่นมีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนในลักษณะต่างๆ

ระดับ 2 ดำเนินการให้กรรมการโรงเรียน ชุมชนและหน่วยงานอื่นมีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนในลักษณะต่างๆ และมีผลงานที่แสดงถึงความสำเร็จที่เกิดจากความร่วมมืออย่าง ชัดเจน

ระดับ 3 ดำเนินการให้กรรมการโรงเรียน ชุมชนและหน่วยงานอื่นมีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนในลักษณะต่างๆ และมีกลุ่มบุคคลที่มีความรู้สึผูกพันเป็นเจ้าของโรงเรียน อาสาเข้าร่วมปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจอย่างสม่ำเสมอ และมีผลงานที่แสดงถึงความสำเร็จที่เกิดจากความร่วมมืออย่างชัดเจน

ตัวบ่งชี้ 2 จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของโรงเรียนได้โดยเร็วทันเหตุการณ์และต่อเนื่อง

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ดำเนินการของโรงเรียน ตามสถานการณ์หรือตามสภาพความพร้อมของโรงเรียน

ระดับ 2 จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ดำเนินการของโรงเรียน โดยใช้สื่อ / เครื่องมือหรือวิธีการที่หลากหลาย ครอบคลุมและกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง

ระดับ 3 จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ดำเนินการของโรงเรียนโดยใช้สื่อ / เครื่องมือ หรือวิธีการที่หลากหลาย ครอบคลุมภารกิจของโรงเรียนและกลุ่มเป้าหมายมีการดำเนินงานได้รวดเร็ว ทันเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้โรงเรียนและชุมชนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

มาตรฐานที่ 5 โรงเรียนประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ

ตัวบ่งชี้ 1 ประเมินการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องโดยใช้วิธีการที่หลากหลายและทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 ประเมินผลการปฏิบัติงานโรงเรียน โดยวิธีการที่หลากหลายและใช้เครื่องมือที่เหมาะสมสอดคล้องกับงานหรือสิ่งที่ต้องการประเมิน

ระดับ 2 ประเมินผลการปฏิบัติงานโรงเรียน โดยบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องด้วยวิธีการที่หลากหลายและใช้เครื่องมือที่เหมาะสมสอดคล้องกับงานหรือสิ่งที่ต้องการประเมิน

ระดับ 3 ประเมินผลการปฏิบัติงานโรงเรียน โดยบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องด้วยวิธีการที่หลากหลายและใช้เครื่องมือที่เหมาะสมสอดคล้องกับงานหรือสิ่งที่ต้องการประเมิน และผลการประเมินเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย

ตัวบ่งชี้ 2 นำผลการประเมินไปใช้พัฒนาและพัฒนางานอยู่เสมอ

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 นำผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนการปฏิบัติงานโรงเรียน

ระดับ 2 นำผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนการปฏิบัติงาน เพื่อการนิเทศ ปรึษาและพัฒนางานของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

ระดับ 3 นำผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนการปฏิบัติงาน เพื่อการนิเทศ ปรึษาและพัฒนางานของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้โรงเรียนมีผลสำเร็จของงานที่ดีขึ้นกว่าเดิม รวมทั้งมีการเผยแพร่ผลการประเมินแก่ บุคลากร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากกรอบมาตรฐานด้านการบริหารการโรงเรียนทั้ง 5 ด้านเป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนควรจะต้องมีการวางแผนและการควบคุม การปฏิบัติ และการประเมินผลตามแผนนั้น มีรายละเอียดอย่างไรบ้าง เพื่อนำมาพัฒนาการบริหารโรงเรียนให้ดีขึ้นเรื่อยไป ในระดับคุณภาพในแต่ละตัวบ่งชี้ ไม่มีการจำแนกระดับการศึกษา การกำหนดมาตรฐานเน้นกระบวนการบริหารเป็นหลักมากกว่าที่จะเน้นประเภทในโรงเรียน ด้วยมีพื้นฐานความคิดการบริหารใดๆ ในโรงเรียน เช่น งานวิชาการ งานกิจการนักเรียน งานอาคารสถานที่ หรืออื่นๆ ย่อมจะเป็นกระบวนการบริหารตามมาตรฐานข้างต้น

แนวทางการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้จัดทำเอกสารเพื่อประกอบการพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาให้ได้มาตรฐาน โดยกำหนดขั้นตอนการพัฒนา เป็น 4 ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2541 : 28-35)

1. จัดทำข้อมูลพื้นฐาน
2. กำหนดเป้าหมาย
3. เตรียมบุคลากร
4. จัดทำแผนดำเนินงาน

1. จัดทำข้อมูลพื้นฐาน

ข้อมูลพื้นฐานเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคุณภาพ ในการวิเคราะห์สภาพปัญหาหรือหาจุดพัฒนา การจัดตั้งมาตรฐานโรงเรียน การจัดทำแผนงานเพื่อพัฒนาคุณภาพ การกำหนดเป้าหมายและยุทธศาสตร์การดำเนินงาน การดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงโรงเรียน การกำหนดเกณฑ์ประเมินคุณภาพเพื่อจำแนกระดับคุณภาพของโรงเรียน การประเมินความก้าวหน้าทางการศึกษาฯ เหล่านี้ล้วนต้องอาศัยข้อมูลพื้นฐานทั้งสิ้น ด้วยความสำคัญของข้อมูล/สารสนเทศดังกล่าวข้างต้น ทุกหน่วยงานจึงจำเป็นต้องมีระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ในหน่วยงานของตน ข้อมูลระดับโรงเรียนถือเป็นข้อมูลที่สำคัญที่สุด และจัดเป็นข้อมูลปฐมภูมิ ส่วนข้อมูลระดับหน่วยงานเหนือโรงเรียนถือเป็นข้อมูลทุติยภูมิ ข้อมูลที่แต่ละระดับหน่วยงานควรต้องเป็นอย่างน้อยมีดังต่อไปนี้

1.1 ข้อมูลระดับโรงเรียน

1.1.1 ข้อมูลนักเรียนรายคน ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ข้อมูลด้านการเรียนซึ่งได้แก่ ผลสัมฤทธิ์รายวิชาจุดเด่น ความสามารถพิเศษ ปัญหาการเรียน และระดับความร้ายแรงของปัญหา การได้รับความช่วยเหลือ ความก้าวหน้าของนักเรียนในแต่ละระยะ พัฒนาการด้านจิตพิสัยและทักษะพิสัย เป็นต้น

1.1.2. ข้อมูลนักเรียนรายห้อง รายชั้นเรียน และภาพรวมของนักเรียนทั้งโรงเรียน ข้อมูลต่างๆ ในลักษณะเดียวกันกับข้อมูลนักเรียนรายคน เพื่อให้เห็นภาพรวมของนักเรียนกลุ่มต่างๆ ตามที่โรงเรียนจัดจำแนก

1.1.3. ข้อมูลครุรายคน ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ข้อมูลคุณลักษณะเชิงคุณภาพของครูที่จะมีผลต่อการเรียนการสอน ซึ่งได้แก่ ความสามารถในการสอนแบบเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง การผลิตและการใช้สื่อ การวัดประเมินผลการเรียน ความสามารถพิเศษ/จุดเด่นที่จะเป็น

ครูต้นแบบในเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้ จุดอ่อน/ความต้องการความช่วยเหลือในด้านใดๆ ที่ไม่ใช่เรื่องส่วนตัว เป็นต้น

1.1.4. ข้อมูลครูในภาพรวม ข้อมูลต่างๆ ในลักษณะเดียวกับข้อมูลครูรายคน แต่เป็นภาพรวม รายชั้น รายกลุ่มตามที่โรงเรียนจำแนก

1.1.5. ข้อมูลเชิงกายภาพที่แสดงถึงการบริหารของโรงเรียน การพัฒนาบุคลากร การบริหาร จัดหาและบริการ วัสดุ ครุภัณฑ์ สิ่งอำนวยความสะดวก อาคารสถานที่ ฯลฯ นอกจากนี้การวิเคราะห์งานในโรงเรียนเพื่อสำรวจข้อมูลสารสนเทศที่ควรจัดเก็บ แล้วการเชิญผู้ปกครอง บุคคลในชุมชนมาเที่ยวชมโรงเรียนแล้วให้ความเห็นวิพากษ์วิจารณ์ ก็เป็นวิธีการที่ดีอีกวิธีหนึ่งที่จะทำให้โรงเรียนได้ข้อมูลจากผู้รับบริการโดยตรง และยังทำให้โรงเรียนได้ทราบภาพพจน์ของโรงเรียนในสายตาของผู้ปกครอง/ชุมชนด้วย อันจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการจัดทำแผนในลักษณะที่ใช้ข้อมูลสองทิศทาง (Top Down ↔ Bottom Up)

โรงเรียนควรพัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลรายบุคคลที่สามารถนำไปสู่การสรุปเป็นข้อมูลภาพรวม รายห้องเรียน รายชั้น รวมทั้งโรงเรียน เพื่อไม่ให้เกิดการเสียเวลาในการเก็บข้อมูลหรือต้องทำงานซ้ำซ้อนและควรจัดแสดงข้อมูลประจำโรงเรียนให้เป็นที่เข้าใจง่าย ๆ ต่อบุคคลทั่วไปที่มาเยี่ยมชมโรงเรียนและโรงเรียน เช่น การจัดทำโปสเตอร์นักเรียนรายบุคคล รายกลุ่มย่อยของห้องนั้นๆ รายวิชา ติดไว้ในชั้นเรียน เป็นต้น รวมทั้งการจัดทำโปสเตอร์ภาพรวมของโรงเรียนแสดงไว้ให้ที่ๆ ทุกคนจะเห็นได้ง่าย นอกจากนี้ ควรมีการสรุปข้อมูลการดำเนินงานตามมาตรฐานด้วย

1.2 ข้อมูลระดับ สปอ.

1.2.1 ข้อมูลนักเรียนเป็นรายโรงเรียนและภาพรวมทั้งอำเภอ ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่ง ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ อัตรานักเรียนที่มีความโดดเด่น ความสามารถพิเศษ ด้านต่างๆ อัตรานักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือในด้านต่างๆ จำแนกตามระดับความร้ายแรงของปัญหา

1.2.2 ข้อมูลครูเป็นรายโรงเรียนและภาพรวมทั้งอำเภอ ข้อมูล/สารสนเทศ ในลักษณะเดียวกับของนักเรียน ดังได้กล่าวแล้วข้างต้น

1.2.3 ข้อมูลผู้บริหารและปัจจัยอื่นๆ เป็นรายโรงเรียนและภาพรวมทั้งอำเภอ ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารและปัจจัย (วัสดุ ครุภัณฑ์ สิ่งก่อสร้าง) ข้อมูลเชิงคุณภาพได้แก่ จุดเด่นของโรงเรียนที่สามารถเป็นต้นแบบได้ จุดอ่อนหรือความต้องการความช่วยเหลือตามระดับความร้ายแรงของปัญหาเชิงบริหาร

1.3 ข้อมูลระดับ สปจ. และสปข.

เก็บข้อมูลนักเรียน ครูผู้บริหาร และปัจจัยในทำนองเดียวกันกับ สปอ. แต่มีขอบเขตในระดับจังหวัดหรือทั้งประเทศตามภารกิจหน้าที่ ความรับผิดชอบของหน่วยงาน

1.4 การพัฒนาระบบสารสนเทศ

โดยทั่วไป ข้อมูลพื้นฐานมักใช้ประโยชน์ได้ไม่มากนัก หน่วยงานจึงควรพัฒนาข้อมูลให้เป็นสารสนเทศที่สะดวกแก่การนำไปใช้ประโยชน์ได้ทันที ข้อมูลตามที่เสนอไว้ข้างต้นบางส่วน เช่น ข้อมูลทั่วไปเป็นข้อมูลที่อยู่ในชุด ONPEC MONPEC และ BUDGET ที่โรงเรียนต้องกรอกส่งให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติอยู่แล้ว หน่วยงานจึงควรคิดหาวิธีการที่ไม่ต้องเสียเวลาและแรงงานในการเก็บข้อมูลซ้ำซ้อน แต่ในหลายส่วน โดยเฉพาะข้อมูลเชิงคุณภาพซึ่งจะเป็นประโยชน์มากต่อการพัฒนาคุณภาพ หน่วยงานจำเป็นต้องจัดทำเพิ่มเติม

ข้อมูลทุกระดับหน่วยงานดังเสนอข้างต้น เป็นข้อมูลที่มีความสอดคล้องกัน ทั้งระบบตั้งแต่ระดับโรงเรียนถึงระดับกรม นอกจากนี้ หัวใจสำคัญของระบบสารสนเทศ คือ ความเป็นปัจจุบันของข้อมูล และความเป็นระบบเครือข่าย ดังนั้น จึงควรมีการตั้งบุคคล/คณะทำงาน/องค์กรขึ้นเพื่อทำหน้าที่พัฒนาระบบสารสนเทศ โดยเฉพาะให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. กำหนดเป้าหมาย

จากมาตรฐานของหน่วยเหนือและของหน่วยงานเฉพาะตนที่ได้พัฒนาขึ้นรวมทั้งข้อมูลพื้นฐานที่ได้รวบรวมไว้จะนำไปสู่การกำหนดเป้าหมายได้ชัดเจนขึ้น เป้าหมายสำคัญที่ต้องกำหนด คือ เป้าหมายด้านคุณภาพนักเรียน แหล่งข้อมูลที่จะช่วยให้กำหนดเป้าหมายด้านนี้ได้ดี คือ ข้อมูลผลการประเมินในอดีตที่หน่วยงานต่างๆ ได้ทำไว้เช่น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด กรมวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นต้น โดยเฉพาะผลการวิเคราะห์ค่าถดถอยของผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ วิเคราะห์จากการประเมินของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเอง และของกรมวิชาการ ย้อนหลัง 10 ปี (ปีการศึกษา 2527 – 2537) และได้ส่งให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแล้วเป็นแหล่งข้อมูลหนึ่งที่จะช่วยให้เห็นพื้นฐานคุณภาพนักเรียน แนวโน้ม/อัตราเพิ่มของคุณภาพรวมทั้งความคลาดเคลื่อนหรือความกระพือมของข้อมูลเป็นต้น ที่จะช่วยให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตัดสินใจกำหนดระดับคุณภาพนักเรียน โดยอยู่บนพื้นฐานข้อมูล ขณะเดียวกันสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสามารถใช้ผลการวิเคราะห์ในทำนองเดียวกันจากผลการประเมินของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ตั้งแต่ปีการศึกษา 2537 – 253 ที่ศึกษานิเทศก์ฝ่ายประเมินผลได้ทำไว้มาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดระดับคุณภาพนักเรียนในระยะสั้นและระยะยาว เป็นรายสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ รายกลุ่มโรงเรียน และรายโรงเรียนได้ตามลำดับ

ผลการประเมินจากงานมาตรฐานการศึกษา ในปีการศึกษา 2538 – 2540 และการประเมินคุณภาพ - ประสิทธิภาพทางการศึกษา ปีการศึกษา 2540 ซึ่งครอบคลุม

ด้านปัจจัย กระบวนการ ผลผลิตและผลกระทบของการจัดการศึกษา ข้อมูลข้อสนเทศอื่นๆ ที่ได้จากการนิเทศและงาน/โครงการต่างๆ ก็เป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถนำมาใช้กำหนดเป้าหมายได้ดี อย่างไรก็ตาม การกำหนดเป้าหมายควรมีผู้เกี่ยวข้องอย่างหลากหลายมาร่วมทำการกำหนด ทั้งนี้ เพื่อสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบที่จะร่วมกันผลักดันคุณภาพการศึกษาไปให้ถึงจุดหมาย

3. เตรียมบุคลากร

ในด้านการเตรียมบุคลากร ประเด็นที่ควรคำนึงถึง คือ การสร้างความตระหนักในปัญหาและความจำเป็นของการประกันคุณภาพ การมีความรู้ ความเข้าใจในนโยบายและมาตรการของหน่วยงาน กระบวนการดำเนินงานของทั้งระบบ การกำหนดบทบาท อำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนแต่ละฝ่าย การระดมความคิด เพื่อกำหนดแนวทางดำเนินงานของแต่ละส่วน การจัดทำสื่อเสริมประสบการณ์หรือทักษะปฏิบัติที่จำเป็น เป็นต้น เหล่านี้เพื่อเตรียมไปสู่การจัดทำแผนการดำเนินงาน อย่างไรก็ตาม หน่วยงานควรพัฒนารูปแบบการอบรมที่มีประสิทธิภาพและเป็นไปโดยประหยัด

หน่วยงานที่มีบทบาทหลักในการจัดเตรียมบุคลากรได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติและสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ กล่าวคือ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในฐานะต้นสังกัดจัดเตรียมบุคลากรระดับจังหวัดและอำเภอ โดยจัดประชุมชี้แจง/อบรมผู้บริหารระดับสูง คือ ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด ผู้ช่วยผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัด และหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ เป็นต้น ส่วนสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเตรียมบุคลากรระดับอำเภอ/โรงเรียน โดยมีสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดให้การสนับสนุนช่วยเหลือและเข้าร่วมดำเนินการ

4. จัดทำแผนดำเนินงาน

การจัดทำแผนของหน่วยงานแต่ละระดับนั้น ควรให้มีความสมดุลระหว่างกรอบงานที่หน่วยเหนือกำหนดกับกรอบงานที่หน่วยล่างริเริ่มสร้างสรรค์ขึ้น ดังนั้น การดำเนินงานจึงควรเป็นแบบ 2 ทิศทาง แผนที่มีความสำคัญต่อคุณภาพการศึกษามากที่สุด คือ แผนในระดับโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย แผนพัฒนาแม่บทที่เรียกว่า ธรรมนูญโรงเรียน แผนยุทธศาสตร์หรือแผนพัฒนาคุณภาพโรงเรียนตามจุดเน้นที่กำหนดในช่วงเวลาหนึ่ง และแผนปฏิบัติการซึ่งเป็นแผนประจำปี

4.1 ธรรมนูญโรงเรียน เป็นแผนแม่บทของโรงเรียนซึ่งเป็นการสร้างข้อตกลงร่วมกันหรือสร้างความรู้สึกร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทุกฝ่ายรู้ทิศทางและเป็นหลักประกันในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ โดยทั่วไปมีสาระสำคัญ ดังนี้

4.1.1 ภาพลักษณ์ของโรงเรียน คือ ความเป็นมาในอดีตจนถึงสภาพปัจจุบันที่ปรากฏ วิสัยทัศน์หรือทิศทางในอนาคตของโรงเรียน

4.1.2 เป้าหมายของโรงเรียน หมายถึง เป้าหมายด้านต่างๆในโรงเรียน เช่น การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน การจัดสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรต่างๆที่โรงเรียนคาดหวัง และต้องการดำเนินการให้บรรลุผล

4.1.3 จุดเน้นของโรงเรียน คือ ลำดับความสำคัญของงานต่างๆ

4.1.4 บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้เกี่ยวข้อง หมายถึง บทบาทผู้บริหารโรงเรียน ครู บุคลากรในโรงเรียนที่ไม่สอน ผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน คณะกรรมการ โรงเรียน โดยเห็นบทบาทในฐานะผู้นำ ผู้ปฏิบัติ ผู้สนับสนุน หรือผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียน

4.1.5 หลักปฏิบัติสำหรับนักเรียน หมายถึง บทบาทหน้าที่ของนักเรียนและการมีส่วนร่วมตามที่โรงเรียนมอบหมาย

4.1.6 การกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและรายงานผล เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบต่อโรงเรียนที่มีต่อผู้ปกครอง นักเรียน และสังคมโดยรวม

4.1.7 แผนการจัดหาและใช้จ่ายงบประมาณ

4.2 แผนยุทธศาสตร์หรือแผนพัฒนางานด้านต่างๆ เป็นแผนที่ขยายจากแผนแม่บทเพื่อให้เป็นรูปธรรมและเพื่อพัฒนาคุณภาพตามจุดเน้นที่กำหนดในช่วงเวลาหนึ่งๆ สาระสำคัญในแผนประกอบด้วย

4.2.1 คณะกรรมการที่รับผิดชอบงานพัฒนาด้านนั้นๆ

4.2.2 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ

4.2.3 รายงานสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของแผนด้านนั้นๆ

4.2.4 แผนยุทธศาสตร์

4.2.5 แผนพัฒนางานเป็นรายปี เป็นการดำเนินการในช่วงเวลาที่กำหนด

ตามธรรมนูญโรงเรียน

4.2.6 ปฏิทินดำเนินงานของโครงการ/กิจกรรมต่างๆ

4.3 แผนปฏิบัติงาน เป็นแผนปฏิบัติงานประจำปี จำแนกตามกลุ่ม/หมวดงาน สาระสำคัญในแผนปฏิบัติการ มีดังนี้

4.3.1 โครงสร้างสายงานการบริหารงานของหมวดนั้น

4.3.2 บทบาทหน้าที่ของแต่ละตำแหน่ง

4.3.3 แนวทางขั้นตอนการดำเนินงาน

4.3.3.1 การเตรียมงาน

4.3.3.2 การดำเนินงาน

4.3.3.3 แนวปฏิบัติ คือ การปฏิบัติตามเงื่อนไข/ข้อตกลง

ในการวางแผนโรงเรียนอาจใช้เทคนิค SWOT หรือเทคนิคอื่นๆ รวมทั้งที่ คณะทำงานสร้างสรรค์ขึ้นนอกเหนือจากแผนของโรงเรียนทั้งสามระดับแล้ว ควรมีคู่มือปฏิบัติงาน ด้วย

4.4 การนำแผนสู่การปฏิบัติ แผนที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ต้องเป็นแผนที่ทุกคนที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกโรงเรียนมีความชัดเจนในแผน ยอมรับและเห็นพ้องในปัญหาและเป้าหมาย ที่ต้องการพัฒนา ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็โดยให้ทุกคนได้ร่วมในกิจกรรมการจัดเตรียมและการจัดทำแผน อย่างเต็มที่ การแบ่งงานออกเป็นส่วนๆ พร้อมทั้งกำหนดกลุ่มและหัวหน้ากลุ่มผู้รับผิดชอบ โดย ผู้มีอำนาจเหนือให้การสนับสนุนช่วยเหลืออย่างจริงจัง นับเป็นตัวแปรสำคัญของการนำแผน ไปสู่ความสำเร็จ ข้อสำคัญบุคลากรควรมีคู่มือเพื่อใช้ควบคู่กับแผน คู่มือดังกล่าวโดยทั่วไปจัดทำ เป็น 3 ระดับ คือ

4.4.1 คู่มือคุณภาพ มักใช้เป็นคู่มือสำหรับผู้บริหาร มีสาระสำคัญเกี่ยวกับ ปรัชญา นโยบาย โครงสร้างองค์กรและวิธีปฏิบัติทางคุณภาพ โดยทั่วไป

4.4.2 คู่มือขั้นตอนการดำเนินงาน มักใช้เป็นคู่มือสำหรับหัวหน้ากลุ่มมีสาระ สำคัญเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการกระทำ ขอบข่ายความรับผิดชอบ (ใคร? ทำอะไร? ที่ไหน? เมื่อไร?) และวิธีการดำเนินการ

4.4.3 คู่มือปฏิบัติงาน มักใช้เป็นคู่มือสำหรับผู้ปฏิบัติงาน มีสาระสำคัญ เกี่ยวกับลักษณะงาน กระบวนการ การปฏิบัติและการตรวจสอบ

คู่มือทั้งสามระดับ นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานแล้ว ยังมีประโยชน์ ต่อการตรวจสอบ โดยเฉพาะการตรวจสอบภายใน หรือการประเมินตนเอง

จากภารกิจของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งมีหน้าที่ รับผิดชอบในการจัดการศึกษา ได้พยายามยกระดับมาตรฐานการศึกษาให้สูงขึ้นมา โดยตลอดและ มีความเชื่อว่าถ้าการบริหารโรงเรียนดีหรือมีมาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนดแล้ว ย่อมจะช่วยให้ มาตรฐานด้านกระบวนการและมาตรฐานด้านผลผลิตมีคุณภาพดีตามไปด้วย แนวทางในการบริหาร โรงเรียนให้ได้ตามมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2541 นั้น จะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจและมีทักษะกระบวนการในเรื่องของ การดำเนินการใน การบริหาร โรงเรียน เพื่อให้ค้นพบข้อคิดหรือแนวทางในการแก้ไขปรับปรุง ในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพสูงพอที่จะขจัดปัญหาและอุปสรรคต่างๆที่เกิดขึ้นได้ เพื่อที่จะ พัฒนาโรงเรียนให้ผ่านมาตรฐาน โรงเรียนประถมศึกษา ด้านมาตรฐานการบริหาร โรงเรียนได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เทอดศักดิ์ พรหมเหล่า (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานประถมศึกษาอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า

1. โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น มีการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับ “ดี” ในภาพรวมและรายด้านงานวิชาการ งานกิจกรรมนักเรียน งานธุรการ และการเงิน งานบุคลากร งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์กับชุมชน

2. โรงเรียนประถมศึกษาอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น มีปัญหาในการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนหลายประการ เช่น 1) ครูผู้สอนขาดหนังสืออ่านประกอบเพิ่มเติม ในเนื้อหาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น 2) โรงเรียนไม่ได้จัดทำทะเบียนแหล่งความรู้ไว้เป็นระบบและบุคคลภายนอกที่เชิญมาเป็นวิทยากรพิเศษ ขาดทักษะในการถ่ายทอด 3) การจัดทำข้อมูลเด็กนักเรียนที่จะเข้าเรียนคลาดเคลื่อน และเด็กนักเรียนที่จะเข้าเรียนไม่มีชื่อในสำเนาทะเบียนบ้านแต่มีตัวตน 4) โรงเรียนมีบุคลากรไม่ครบตามเกณฑ์ที่ ก.ค. กำหนด 5) บุคลากรขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง และชัดเจนในการประเมินโครงการ/กิจกรรม 6) ขาดงบประมาณ และแหล่งทุนทรัพย์ที่จะมาปรับปรุง และขยายอาคารเรียน อาคารประกอบและบริเวณโรงเรียน 7) ประชาชนหรือ ผู้ปกครอง มีการกิจในการทำมาหากินเลี้ยงชีพ จึงมีส่วนน้อยที่เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น

3. ข้อเสนอแนะการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษามีดังต่อไปนี้ เช่น 1) โรงเรียนควรจัดหาหนังสืออ่านประกอบเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น และความรู้ตามเนื้อหาของหลักสูตรท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น 2) โรงเรียนควรจัดทำทะเบียนวิทยากรบุคลากรภายนอก 3) โรงเรียนควรจัดทำสำเนานักเรียนทุกปีการศึกษา 4) รัฐควรจัดสรรบุคลากรให้ครบตามเกณฑ์ที่กำหนด 5) โรงเรียนควรจัดทำโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการในการจัดทำและประเมินผล / โครงการและกิจกรรม 6) รัฐควรจัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้น และโรงเรียนควรจัดหาแหล่งทุนทรัพย์เพิ่มเติม 7) โรงเรียนควรเลือกวันเวลาและช่วงการจัดกิจกรรมของโรงเรียนเหมาะสม

ปิยะดา แสสนสุข (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการประเมินการบริหารตามมาตรฐานการบริหารในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า

1) โดยภาพรวมและรายเรื่องมีการปฏิบัติในระดับ “มาก” ในด้านโรงเรียนจัดกิจกรรมหลากหลาย เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน โรงเรียนสนับสนุนให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนาโรงเรียนประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการพัฒนาโรงเรียน แต่มีการปฏิบัติในระดับ “ปานกลาง” ในด้านโรงเรียนใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพและ

โรงเรียนประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ 2) ปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานการบริหารโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านมีปัญหาอยู่ในระดับ “ปานกลาง” 3) ข้อเสนอแนะตามมาตรฐานการบริหารโรงเรียนในภาพรวมและรายด้าน เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับ “มาก” แต่เมื่อพิจารณาารายเรื่องพบว่า ข้อเสนอแนะอยู่ในระดับ “มากที่สุด” ได้แก่ การจัดครูเข้าสอนตรงตามความรู้ความสามารถ วิชาถนัด

ประจวบ บอดสันเทียะ(2538 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นข้าราชการครู โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 70 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 170 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 179 คน รวม 419 คน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา มีสภาพการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 อยู่ในระดับมาก ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน โดยไม่พบความแตกต่างในการปฏิบัติงานของโรงเรียนแต่ละขนาด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 อยู่ในระดับน้อย ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน โดยภาพรวมโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในรายด้านมีเฉพาะด้านงานธุรการและการเงินที่โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าทั้งโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกนั้นไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ประยูร ขวนยี่ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนโดยรวม และจำแนกตามขนาด โรงเรียนและประสบการณ์ มีระดับปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 7 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กมีระดับปัญหาการปฏิบัติงาน 3 ด้าน อยู่ในระดับน้อย คือ ด้านธุรการ ด้านปกครองนักเรียนและด้านโรงเรียนกับชุมชนและผู้บริหารที่มีประสบการณ์ 6 - 10 ปี มีระดับปัญหาการปฏิบัติงานด้านธุรการอยู่ในระดับน้อย โดยเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านงานวิชาการ การบริหารอาคาร สถานที่ งานบริการ การบริหารงานทั่วไป โรงเรียนกับชุมชน งานปกครองนักเรียน และงานธุรการ ผู้บริหารในโรงเรียนขนาดต่างกันและประสบการณ์ในการบริหารต่างกัน มีระดับปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์ของโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยภาพรวมและเป็นรายได้ทั้ง 7 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

สถาน มาตรฐาน(2542 : บทคัดย่อ)ได้ทำการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการพัฒนา ในการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัด ขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันในการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่นในหมวดงานทั้ง 7 หมวด มีการปฏิบัติงานในระดับ “มาก”

2. ปัญหาในการพัฒนาปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดขอนแก่น ในหมวดงานทั้ง 7 หมวด มีปัญหาารวมกันพอสรุปได้ดังนี้ (ก) ครูขาดประสบการณ์ ในการทำงาน เพราะส่วนมากเป็นผู้บรรจุใหม่ มีอายุราชการ ไม่เกิน 5 ปี (ข) ขาดการกำหนดแผนงาน และโครงการตลอดทั้งการประเมินผลงานในการปฏิบัติงาน (ค) ขาดงบประมาณสนับสนุน อย่างเพียงพอ (ง) ครูไม่มีแผนการสอน จึงทำให้กระบวนการเรียนการสอนไม่สมบูรณ์ (จ) มีการ โยกย้ายประจำปีของข้าราชการครู เป็นผลทำให้เปลี่ยนตัวบุคลากรในการรับผิดชอบงานบ่อยๆ

3. แนวทางการพัฒนาในการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีส่วนที่ คล้ายกัน โดยนำเสนอ ดังต่อไปนี้ (ก) มีกำหนดแผนงานและโครงการในการปฏิบัติงานตามเกณฑ์ มาตรฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ชัดเจน(ข)จัดให้มีการอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการและจัดทำคู่มือ หรือแนวปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา (ค) มีการประเมินผลและรายงาน ผลการปฏิบัติงาน (ง) ให้นักเรียนช่วยเหลือดูแลรักษาบริเวณโรงเรียนโดยกำหนดพื้นที่ ในรูปของ คณะสี หรือระดับชั้นเรียน (จ) จัดให้มีการดำเนินการของกิจกรรม 5 ส “วันรวมใจพัฒนาโรงเรียน” อย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง

สุรสิทธิ์ อัสยาพร (2542 : บทคัดย่อ)ได้ทำการศึกษาในการปฏิบัติงานด้านกระบวนการ ตามมาตรฐาน โรงเรียน พ.ศ. 2541 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเขาหลวง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัย พบว่า

1. โรงเรียนมีปัญหาด้านกระบวนการเรียนการสอนมากกว่าด้านกระบวนการบริหาร โดยประเด็นที่มีปัญหามีดังนี้ คือ การจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ฝึกคิดปฏิบัติจริง ประเมิน และปรับปรุงตนเอง การวางแผนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกันหลักสูตร ความต้องการของ นักเรียนและท้องถิ่น และการจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนการสอน ส่งเสริมให้นักเรียน เรียนรู้อย่างมีความสุข และประสบความสำเร็จ

2. ผลการเปรียบเทียบ พบว่าโรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาในการปฏิบัติงานน้อยกว่า โรงเรียนขนาดกลางและเล็ก

3. ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน พบว่าโรงเรียนควรเร่งพัฒนาคุณภาพการเรียน การสอนให้มากขึ้น ดังนี้ 1) มุ่งพัฒนาครูให้เข้าใจและมีพฤติกรรมการสอนที่ให้นักเรียนได้มีโอกาส ฝึกคิดปฏิบัติจริง สามารถประเมินและปรับปรุงตนเองได้ 2) กระตุ้นและส่งเสริมให้ครูจัดทำ

แผนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตร และความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่น และ

3) สนับสนุนให้มีการจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนการสอน ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขและประสบผลสำเร็จ

ปัญหา เมืองศรีมาตรย์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการปฏิบัติงาน ตามเกณฑ์มาตรฐานการบริหารโรงเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. ข้าราชการครู โดยส่วนรวมและจำแนกตามสถานภาพและขนาดโรงเรียนมีการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการบริหารโรงเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวมเป็นรายมาตรฐาน 5 มาตรฐาน อยู่ในระดับมาก

2. ผู้บริหารและหัวหน้างานมีการปฏิบัติงานมาตรฐานการบริหารโรงเรียนโดยภาพรวมเป็นมาตรฐาน 5 มาตรฐาน มากกว่าครู อาจารย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกัน แต่ข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กมีการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานที่ 1 โรงเรียนได้ใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ และมาตรฐานที่ 4 โรงเรียนประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาโรงเรียน มากกว่าข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 นอกจากนี้ยังพบว่าไม่ปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสถานภาพและขนาดโรงเรียนต่อการมีความคิดเห็นของข้าราชการครู

พัฒนพงษ์ ทักกะวิระชะพันธ์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ มีการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับมากซึ่งได้แก่ ด้านงานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน งานอาคารสถานที่ งานบุคลากร และงานวิชาการ

2. ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ มีปัญหาการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับน้อยซึ่งได้แก่ ด้านงานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน งานและความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและงานบุคลากร ส่วนงานวิชาการและงานอาคารสถานที่ที่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พอสรุปได้ว่า การดำเนินงานเกี่ยวกับมาตรฐานโรงเรียน ได้ดำเนินการและพัฒนาเป็นระยะตั้งแต่ พ.ศ. 2507 จนถึงปัจจุบัน คือ มาตรฐาน พ.ศ. 2541 มีการวิจัยควบคู่กับการดำเนินงานเกี่ยวกับมาตรฐานโรงเรียนเป็นระยะด้วยเช่นกัน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 ถึงปัจจุบัน เกณฑ์มาตรฐาน พ.ศ. 2541 ยังมีการวิจัยเกี่ยวกับปัญหากระบวนการดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียน โดยเฉพาะ โรงเรียนซึ่ง ไม่ผ่านเกณฑ์ ถึงแม้จะมีผลการวิจัยอยู่บ้างแต่ก็เป็น การศึกษาในแนวทางกว้างๆ ไม่สามารถชี้ประเด็นของปัญหาได้ชัดเจน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาปัญหาของการปฏิบัติงานตามมาตรฐาน โรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งไม่ผ่านเกณฑ์ที่แท้จริงว่ามีสาเหตุอะไรบ้าง ในด้านมาตรฐานการบริหาร โรงเรียน ซึ่งทำให้ไม่ผ่านเกณฑ์ โดยเฉพาะด้านการบริหารนั้นนับว่าเป็นหัวใจหลักใน การดำเนินงานของโรงเรียน อันจะทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ โดยจะทำการศึกษาให้ลึกลงไป ในแต่ละ มาตรฐานและ ตัวบ่งชี้ ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงสาเหตุของปัญหาและแนวทางการพัฒนาโรงเรียน ที่ไม่ผ่านมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2541 ด้านมาตรฐานการบริหาร โรงเรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชรต่อไป